

ENOTNOST

Delavsko-kmečki tednik.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.

Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2, dvorišče. ček. račun št. 14.577

Leto II.

LJUBLJANA, 5. maja 1927.

Stev. 17.

Kljub vsemu naprej!

Prvi Maj v Sloveniji je potekel mirno kljub policijskim provokacijam.

Pred 38 leti, ko je ob stoletnici velike francoske revolucije II. internacionala ob sv. j. ustanovitvi proglasila Prvi Majnik za mednarodni proletarski dan, za dan manifestacije proletarske borbene volje, je buržuazija celega sveta nastopila z vsemi sredstvi proti praznovanju tega dneva. Z hudimi boji in velikimi žrtvami si je proletariat moral priboriti praznovanje tega dneva, buržuazija je morala popustiti pod pritiskom milijonskih armad zaslužjenega razreda. Revolucionarni dan je Prvi Majnik, nesrečili so se poskusi buržuazije in njenega socialističnega levega krila Prvi Majnik spremeniti samo v praznik in ulične obhode v preresije. Prva tri desetletja so prvomajske mobilizacije proletariata demonstrirale, da je delo izvor vsega in z hlevale političnih pravic, osemurnik, s c. z varovanj, s četrtim desetletjem pa se pričena doba borbe za zavetje oblasti proletariata in kmetih in milijonske trude proletarskega razreda vsega sveta so let šnji Prvi Maj nastopale za odpravo kapitalizma in vpostavitve novga brezrazrednega družabnega reda.

Da prepreči propagandistične in agitacijske upehe Prvega Maja, so kapitalisti potom svojih vidov vsi reakcionarnih državah prepovedali javne proslave in med temi reakcionarci je tudi belgrajska vlada. Rd če zastave, znake, slike, obhođe in celo shode na prostem je prepovedal ministerski predsednik, ki je par dni prej delal reklamo za novo vlado z okrajnico velikim županom, da se morajo držati ustave in zakonov, da morajo biti čuvarji zakonitosti in zaščitniki enakopravnosti državljanov. To so bile besede, to je bila reklama, na delu se nova vlada v ničemer ne razlikuje od režima Maksimoviča. V sto in sto slučajih so organi vlade samo na dan Prvega Maja poteptali ustavne pravice delavstva in to po direktivah iz Beograda. Buržuazija je zadovoljna, „Slovenski Narod“ je z zadovoljstvom konstatiral, da je minil Prvi Maj „brez nepotrebnega hrušča“, ki vznemirja gosposke duhove.

Tista buržuazija, ki je pred nekaj leti predlagala in zahtevala vislice in skorpione za one delavce, ki hočejo proslavljati Prvi Maj z ustavitvijo dela, tista buržuazija, ki je potom svoje vlade prepovedala delavstvu svobodno proslavo tega delavskega dneva, je sama letos organizirala proslavo Prvega Majnika. Toda delavstvo je povsod pokazalo, da razume bojovni značaj Prvega Majnika in buržuazni, demokratski in klerikalni shodi so ostali prazni, če bi ne bilo podjetniškega terorja, groženj z odpustitvijo, bi razni Puci in Gosarji govorili praznim stenam.

V Sloveniji je proletariat z ljubljansko izjemo skupno proslavil Prvi Maj. Delavstvo je šlo preko sklepa centrale SSJ, ki je sklenila samostojno proslavo, in izsililo skupno proslavo. To je dober znak in po tej poti mora delavstvo naprej. Moč delavstva leži v organiziranosti in enotnosti množic, v enotnem nastopu vseh zatiranih in delavstvo je šlo preko razbijaške politike vodstva SSJ na skupno proslavo.

Ljubljana.

V Ljubljani po krivdi voditeljev SSJ ni bilo skupne proslave. Po pondeljskem sestanku zaupnikov, o katerem smo poročali v prejšnji številki, so sicer razbijaški generali SSJ na odločen pritisk

delavcev razpustili svoj „skupen prvomajski odbor“ in uničiti so morali par tisoč letakov za shod v Narodnem domu, sklicali so pa svoj shod v Tivoli. Delavskega doma se bojijo ti ljudje, kot hudič križa.

Naša skupina in delavci iz obratov so sklicali shod v Delavski dom, policija ga je pa prepovedala. Veliki župan je na našo pritožbo odgovoril, da ni potrebno imeti dva shoda, ker gre do delavci lahko poslušati na shod SSJ in Zedinjenja v Tivoli!!!

Zgodaj zjutraj je prišla močna četa policije z oficirjem in komisarjem in zaplenila delavski dom, na ulice, ki vodijo k domu, pa so postavili straže. Nekega delavca, ki je fotografiral policiste v delavskem domu, je policijski oficir nagnal čim ga je opazil. Imajo slabo vest, da se bojijo celo fotografskega aparata. Kljub vsemu pa je prihajalo do delavskega doma velika množica delavstva, nekateri so se takoj obrnili in odšli, ko so videli, da je delavski dom poln policije, nekaterim pa je uspelo priti tudi v notranjost doma. Zanimanje za naš shod je bilo veliko, to so morali priznati celo meščanski časopisi. Šele opoldne je policija šla iz doma. Delavci so dvojno mero policije prav dobro razumeli, slehernemu delavcu je bilo jasno, zakaj vlada naravnost agitira za SSJ in zakaj zabranjuje naš shod. Popoldne se je v domu vršila dobro obiskana veselica, katero je policija dovoljila samo s pogojem, da ne bo nihče govoril na veselici.

Shod SSJ in zedinjašev v Tivoliju je bil slabo obiskan. Komaj 200 ljudi, med katerimi je bilo precej onih, ki so odšli izpred delavskega doma, je poslušalo Ošlaga in Ajdiškovo. Da je bilo Zedinjenje samo navidezen razlog za razbijanje skupne proslave, se je pokazalo najbolje na shodu, na katerem ni govoril noben zedinjaš. Kakor že večkrat, tako je tudi v tem slučaju Zedinjenje bilo tisto orodje, katerega se je SSJ poslužila za razbijanje.

Klerikalci in demokratje, ki so še pred par leti bili veliki nasprotniki prvomajskih proslav, so letos tudi sklicali delavske prvomajske shode. V Ljudskem domu je bivši minister Gosar govoril 150 navzočim, bivši gerent ljubljanski dr. Puc in uradnik delavske zbornice Tavčar pa sta v Mestnem domu imela okoli 70 ljudi.

Policija je aretirala v nedeljo zjutraj s. Lorača, katerega so že prepeljali v poslopje okrožnega sodišča. Na intervencijo s. Gustinčiča so ga morali v pondeljek izpustiti, ker ni bilo nobenega razloga za aretacijo. Vzeli so in niso mu vrnili nekaj letakov in par izvodov Arbeiter Illustrierte Zeitung. Na policiji so ga trikrat fotografirali in vzeli odtiske prstov, kar se dela le z najtežjimi zločinci.

Trbovlje.

Obhode, mlaje in zastave je oblast zabranila in žandarji so nas celo prisilili, da smo morali sliko Marksa, ki je bila v Delavskem domu obešena na vidnem mestu, prenesti v temno klet. Toda oblastniki naj vedo, da danes s silo bajonetov sicer lahko preženejo slike Marksa in Lenina z vidnih mest, da nam pa Marksovih in Leninovih idej ne morejo iztrgati iz src.

Shod, ki ga je sklical skupni prvomajski odbor, se je vršil v Delavskem domu, ki je bil poln. Udeležba nad 1000 delavstva. Govorili so: za našo stranko s. Marcel Žorga, za SSJ

Svetek, za JSDS Klemenčič. Shod je potekel mirno. Kot kurioznost naj zabeležim, da je vladni komisar prepovedal medklice.

Popoldne smo priredili izlet, ki je dobro uspel. Klerikalci so imeli svoj shod po maši v svojem domu, demokraciji pa svoj sestanek pri Sokolih.

Jesenice.

Brez zastav in mlajev je bil letošnji Prvi Majnik pri nas. Tudi obhoda nam niso dovolili. Ko je nekaj sodrugov jutraj hotelo spremljati godbo, ki je igrala budnico, so jih orožniki ustavili z naperjenimi bajoneti. Na predvečer smo imeli lepo uspehi koncert in v kinu se je predvajal protiklerikalni film „Carovnice in inkvizicija“, ki je šel duhovščini tako na živce, da so z intervencijami pri oblastih dosegli, da so se morale reklamne fotografije odstraniti. To in pa ustmena protiaġitacija s strani črnih proti filmu pa je ravno mnogo pripomogla k sijajnemu obisku teh predstav.

Shod smo imeli v domu, čegar dvorano je napolnilo delavstvo. Udeležba okoli 500. Za našo skupino je govoril s. Hlebec, za SSJ pa Koren, predsedoval pa je Jeram. Shod je potekel brez incidentov in končal s petjem internacionala.

Popoldne je dramatični odsek priredil pri polni dvorani Cankarjeve „Hlapce“, zvečer pa smo imeli plesno veselico.

Klerikalcem je na njihovem shodu govoril Terseglav, pri narodnih socialistih pa se je pri shodu prvič javno pokazalo nezadovoljstvo delavstva s politiko vodstva NSS v Ljubljani, ki se vedno bolj potaplja v demokratsko-fašističnem močvirju.

Prvomajska proslava je bila skupna. Vodil jo je skupni prvomajski odbor.

Borovnica.

Pri nas se je vršil prvi maj v znaku terorja, ki ga izvaja jugoslovanska buržuazija potom svojih žandarmov, kar ona imenuje demokracijo. Naša skupina je priredila shod ob 7. uri dopoldan v gostilni Petrovič, poročal je s. Peterkovič iz Ljubljane. Kako se je pa strašilo in teroriziralo, naj pove naslednje:

Zastopnik okrajnega glavarstva je najprej zahteval, da se mu pred pričetkom zborovanja predloži natančen pismeni govor. Obenem je prepovedal, da govorniki ne smejo niti z eno besedo omeniti kaj proti imperializmu ali se pa s kakršnimi besedami izraziti zoper vojno, češ, da bo drugače razgnal zborovalce, predsedstvo in govornike pa predal sodišču. Prepovedal je nadalje, da se ne sme nikjer v govoru omeniti niti Marksa niti Lenina, godba pa ne sme igrati internacionala. Pod takimi preventivnimi ukrepi se je vršilo prvomajsko zborovanje, a vendar se borovniški proletariat ni dal ustrašiti, temveč je celo uro pazljivo sledil izvajanjem govornika in soglasno sprejel naše stališče, ki je v glavnem bilo začrtano že v prejšnjih številkah „Enotnosti“. Kljub dvojnemu nagobčniku, t. j. zakonu o zaščiti države in še posebnim meram okrajnega glavarstva, je zbor sprejel vse naše parole in obsodil izdajstvo voditeljev SSJ, ki so tudi letošnje leto razbijali enoten nastop proletariata na dan Prvega Maja. Edini zagovornik generalnega štaba SSJ je bil zastopnik okrajnega glavarstva, ki je seboj odnesel letak ljubljanskim delavcem, ki so objavili obsodbo SSJ na sestanku obratnih zaupnikov dne 25.

aprila v Ljubljani. In ravno zavzemanje policijskih oblasti za SSJ je odprlo nam vsem oči, da SSJ ni prava zastopnica delavskega razreda, temveč le privesek in opora buržuaznim strankam, in se vsi zavedamo, da proletariat more uspešno voditi le razredna proletarska stranka, ki ne dopušča nobenih kompromisov. V tem smislu bomo v bodoče tudi usmerili vse naše delo.

Popoldan in zvečer se je vršila na istem prostoru veselica, ki je bila dobro obiskana. Na zborovanju in na veselici je sodelovala vrhniška godba.

Rogaška Slatina.

Shod v gostilni. Navzočih 50 ljudi, največini steklarji, par živilcev in okrog 10 kmetov. Komisarja ali žandarja nobenega. Posebnega navdušenja z ozirom ne maloštevilnost ni bilo.

Govoril je najprej Tokan: nekoliko o prvem maju, več o socialni zakonodaji, mimogrede dve besedi o vojni, o volitvah zopet mnogo, tudi spomine o boju za splošno volilno pravico je obujal, lotil se je farjev in vere, zmerjal gospodo z zavaljenimi prešiči, ki bi se jih dalo klati. Na vse presenečenje je pozabil na Nemško Avstrijo. Da je pozabil na Rusijo in Kitajsko, to se razume.

Govor S. Klopčiča je vseboval: Prvi Maj ni samo praznik dela, ampak ravno zato pred vsem praznik boja. Osemurnik kot prva zahteva pred 38 leti. Osemurnik danes. Mednarodna solidarnost druga zahteva (l. 1914, vojna nevarnost, bratstvo narodov). Razredni boj — tretja ideja prvega maja. Močna del. stranka — četrta ideja. Včasih se je prvi maj praznoval ponekod; danes po vsem svetu. Praznuje ga ruski narod... Praznuje ga rev. Kitajsko. Naš pozdrav! Spomniti se pa moramo še ene države, Italije... Bratstvo z ital. proletariatom, kajti on bo prvi priskočil na pomoč slovenskemu proletariatu in slov. narodu. Samostojna Slov. v federaciji... Po vojni je proslavo prvega maja napolnila še ena ideja: zveza del. in kmetov. Rusija... Na dan prvega maja moramo pa tudi videti stezo in pot, izhod iz današnje situacije: enotna fronta, pobratinstvo delavcev. Živel prvi maj.

Hiša steklarjev je bila okrašena z rdečimi zastavami. Enotnost se je kolportirala.

Vir-Dol.

Proslava Prvega Maja se je za naše razmere veličastno obnesla, čeprav je bil prepovedan spredov po česti. Dokler bo vladala črna in bela reakcija, to je klerikalci in samostojni demokratje ali orjunci, toliko časa ne bo smel zavedni delavec manifestirati svoje volje. Poglejmo pa v druge kraje na primer v Nemško Avstrijo ali v Nemčijo in drugod po svetu, povsod imajo delavci in revni kmetje več veljave in pravice, samo pri nas na Balkanu in v Italiji so delavcem in kmetom vzete vse pravice. Pa zakaj delajo kapitalisti tako z nami delavci? Zato, ker nismo združeni, da bi bili vsi za enega in eden za vse. Dokler ne bomo delavci in revni kmetje enih misli, enega duha za razredni boj, toliko časa zaman pričakujemo boljših časov. Sedaj naj opišem majniško proslavo. V soboto smo imeli predavanje pri g. Kepi na Viru. Predavala sta dva sodruga iz Ljubljane o rimski državi in kazala sta skioptične slike iz bojev rimske države. V nedeljo popoldan je bila velika prvomajska veselica. Udeležba velika. Nihče se ni kesal, da je šel na veselico. Tukaj na Viru imamo prosvetno društvo „Proletenda“. Ustanovili smo ga pred enim mesecem. Seveda od začetka je vsaka stvar težka, ker nimamo kapitala, da bi kar naenkrat vse naredili, počasi se bo pa vse uredilo in na-

